

Asia: VN/13996/2026

HE-luonnos laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriön esityksen mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen vuonna 2027 tehtävän indeksikorotuksen vaikutusta rajoitettaisiin 2,8 prosenttiyksiköllä osana valtiontalouden sopeutustoimia. Tämä merkitsisi valtakunnallisesti noin 93 miljoonan euron vähennystä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin vuodesta 2027 alkaen. Lisäksi vuonna 2026 käyttöön otetun 75 miljoonan euron pysyvän valtionosuusvähennyksen kohdentamistapaa esitetään jatkettavaksi.

Sonkajärven kunta suhtautuu erittäin kriittisesti kuntien valtionosuuksiin kohdistuviin lisäleikkauksiin. Valtionosuuksien merkitys on erityisen suuri pienissä ja harvaan asutuissa kunnissa, joissa mahdollisuudet sopeuttaa palveluverkkoa, kasvattaa verotuloja tai hyödyntää väestönkasvua ovat rajalliset.

Valtionosuuksien riittävyys on keskeinen edellytys kuntien lakisääteisten peruspalvelujen järjestämiselle. Kuntien toimintaympäristö on viime vuosina muuttunut merkittävästi, ja taloudellinen epävarmuus on lisääntynyt. Samaan aikaan kunnille on siirtynyt aiempaa suurempi vastuu työllisyyden hoidosta ja työttömyyden kustannuksista.

Sonkajärven kunta korostaa, että kuntatalouden herkkyyys yleisen taloudellisen tilanteen muutoksille on kasvanut merkittävästi. Työllisyysuudistuksen seurauksena kunnat kantavat aikaisempaa suuremman vastuun työttömyyden taloudellisista vaikutuksista. Kunnat osallistuvat perustoimeentulotuen rahoitukseen sekä vastaavat osaltaan työttömyysetuuksien kustannuksista työttömyyden keston perusteella. Samanaikaisesti työllisyystilanteen heikkeneminen vähentää kunnallisverotuottoja.

Yleisen taloudellisen tilanteen ja työllisyyden kehityksen vaikutukset kohdistuvat siten kuntien talouteen kahta kautta: yhtäältä kasvavina etuus- ja tukimenoina sekä toisaalta pienenevinä verotuloina. Työllisyystilanteen ja kansantalouden kehityksen vaikutus kuntatalouteen on näin ollen aiempaa välittömämpi ja voimakkaampi. Tästä syystä valtionosuuksien lisäleikkaukset heikentävät kuntien mahdollisuuksia varautua suhdannevaihteluihin sekä ylläpitää laadukkaita lakisääteisiä palveluja kaikissa olosuhteissa.

Sonkajärven kunta pitää tärkeänä, että valtionosuusjärjestelmä säilyy ennakoitavana ja vakaana. Kuntien pitkäjänteinen talouden suunnittelu edellyttää, että valtionosuusrahoituksen muutokset ovat mahdollisimman hyvin ennakoitavissa eikä kuntien rahoitusasemaa heikennetä tilanteessa, jossa taloudelliset riskit ovat kunnille aiempaa suuremmat.

Sonkajärven kunta katsoo, että esitettyjen valtionosuusleikkausten vaikutuksia tulisi arvioida erityisesti pienten, harvaan asuttujen ja väestöltään vähenevien kuntien näkökulmasta. Kunta ei pidä valtionosuuksien lisäleikkauksia tarkoituksenmukaisina tilanteessa, jossa kuntien vastuu paikallisesta elinvoimasta, työllisyydestä ja peruspalvelujen järjestämisestä on samanaikaisesti kasvanut.

Sonkajärven kunta esittää, että valtionosuuksiin kohdistuvia lisäleikkauksia arvioidaan uudelleen ja että kuntien mahdollisuudet vastata kasvaneisiin taloudellisiin riskeihin sekä lakisääteisiin palveluvelvoitteisiin turvataan myös tulevana vuosina.

Kurtelius Tornberg Katja
Sonkajärven kunta